

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Ljudske univerze in delavstvo.

Maribor, 12. maja.

V novejšem času se opaža vsepovsod gibanje, ki gre za tem, da se nudi možnost čim boljše izobrazbe tudi onim, ki jim nezadostna ljudskošolska vzgoja take izobrazbe ni mogla nuditi. Posebno so ljudske univerze razvite med Nemci.

Pri nas v Sloveniji so se napravili poizkusi predvsem v Ljubljani in Mariboru. O tem govoriti, ali so take institucije potrebne ali ne, bi bilo povsem odveč, ker je ugotovljeno, da delavstvo zaradi svoje pomanjkljive izobrazbe ne najde pravega užitka v knjigah, gledališčih, na koncertih itd., marveč najbolj v opojnih pijačah. Kdo bo radi tega delavcu zameril, ako si tu pa tam «z vinom podi skrbi oblake», kakor poje naš pesnik Prešeren, v kolikor mu je to pri sedanjih slabih mezdnih razmerah sploh mogoče. Naj merodajni činitelji poskrbijo v tem oziru več možnosti šolanja našega delavstva, osobito pa delavskega naraščaja, pa bo mnogo boljše. V zmislu člena 22. vidovdanske ustave je država to tudi dolžna storiti, kajti ta člen se glasi dobesedno: «Država se brine da se svima gradanima stvari podjednaka mogućnost sprema za privredne poslove kojima naginju. Ona će u tome smeru provesti stručnu nastavnu organizaciju i urediti stalno potpomaganje školovanja sposobne siromošne dece».

O vsem tem naravno ne vidimo s strani naše vlade nobenih ukrepov, pač pa smo doživeli sramoto, da je bila obdavnica Vidovičeva šola za odrasle v Sarajevu, katere namen je, nuditi srednješolsko izobrazbo tudi onim, ki jim sreča ni bila mila, da bi se bili lahko šolali v rednih šolah, četudi so bili za to mnogo bolj sposobni, kakor marsikateri sin bogatih staršev. Iz vsega se vidi tendenca, onemogočiti delavskemu ljudstvu boljšo izobrazbo, kajti izobrazba omogoča tudi boljše razumevanje politike, česar se naši mogolci očitno bojé. Zato raje trpé, da široke plasti naroda tavajo v temi neznanja, četudi to ni v interesu razvoja našega narodnega gospodarstva, ki napreduje tem bolj, čim bolj so izobraženi oni, ki ustvarjajo bogastvo.

Ni potem čuda, da se je tudi pri nas začelo kulturno gibanje med delavstvom v smeri samopomoči. Vendar pa nas to, kar nam nudijo obstoječe ljudske univerze, nikakor ne more zadovoljiti. Najbolj aktivna izmed njih je mariborska, ki prireja vsak teden po par predavanj in koncertov. Zato se hočemo baviti predvsem z njo in pokazati, v čem obstoje glavne napake te sicer pomembne institucije.

Nedavno je g. Lajovic napisal lepo razpravo v «Ljubljanskem Zvonu», kjer je podvrgel strogi kritiki mariborsko ljudsko univerzo zlasti zaradi tega, ker se je izneverila svoji nacionalni nalogi s tem, da Nemcem na ljubo prireja tudi nemška predavanja, na katera vabi profesorje iz Gradca. Ker je kritika v tej smeri samoposebi umljiva, se hočemo dotakniti njenega programa z druge strani. Predvsem si moramo biti na jasnem, ali je ljudska univerza namenjena inteligenci ali pa onim delovnim slojem, ki so v izobrazbi zaostali.

Menimo, da je odgovor na to vprašanje podan sam od sebe. Snov ljudske univerze mora biti prirojena tako, da ji lahko sledi vsak, ki ima ljudskošolsko izobrazbo. Predavanja o raznih filozofskih problemih, o umetnosti in etiki, ki zahtevajo gotovo predizobrazbo, so v dosedanji obliki docela zgrešena. To je tudi glavni vzrok, da se delavstvo ne udeležuje predavanj, pač pa večinoma inteligenca z najmanj srednješolsko izobrazbo. Tudi najnovejše predavanje o kopalniščih na Češkoslovaškem dokazuje, da je program predavanj naše ljudske univerze povsem napačen. Še o kopalniščih v lastni državi nima delavstvo interesa poslušati predavanj, ker nima sredstev, da bi jih posečalo, pač pa samo buržoazija. Tem manj pa je umestno agitirati za kopalnišča drugod, ko imamo v lastni državi dovolj kopalnišč na razpolago, katera trpé

na pomanjkanju gostov. Tudi izleta, ki ga je nedavno priredila ljudska univerza v Mariboru v Zagreb, so se mogli udeležiti samo imovitejši sloji, delavca pa nismo opazili niti enega.

Baviti se s to kulturno organizacijo, smatramo tembolj za svojo dolžnost, ker ji je mestna občina mariborska poklonila večjo subvencijo, gotovo ne v namenu, da se nudi zabava inteligenci, marveč v prvi vrsti zato, da se kulturno dviga delavske sloje. Temu namenu primeren bi moral biti ves program ljudske univerze. Vstopnina bi morala biti čim nižja in tudi brezplačna, ker je delavca že itak težko pridobiti za predavanje, kaj šele, da bi moral za to plačevati visoko vstopnino. Kar se namreč drugim ne zdi veliko, to je za delavca v današnjih razmerah veliko preveč.

Naša želja je, da vodstvo ljudske univerze te naše nasvete uvažuje, sicer nima več pravice, nastopati pod imenom ljudske univerze.

Naše majske proslave.

V zadnji številki smo prinesli poročila naših prvomajskih proslav. Danes prinašamo še nekaj poročil.

Zagorje.

Zagorska podružnica Narodno-strokovne Zveze je proslavila 1. maj z dopoldanskim shodom v Sokolskem domu. Shodu, ki je bil dobro obiskan, je predsedoval podružnični predsednik tovariš Vinko Sedlar. O pomenu proslavljanja 1. maja in različnih aktualnih delavskih vprašanjih je obširno govoril tov. dr. Joža Bohinjec. Govoril je tudi tov. Slamič, nakar se je soglasno sprejela majska resolucija. Popoldne se je vršil lepo uspeli izlet.

Hrastnik.

Tudi hrastniška podružnica je proslavila prvi maj, in sicer s shodom pri tov. Vidu Senici. Shodu je predsedoval tov. Franc Potrpin, ki je po zdravu podal besedo tov. dr. Joži Bohinju iz Ljubljane, ki je v daljšem govoru orisal križe in težave našega delavca. Njegov stvaren in lep govor so vzeli zborovalci z navdušenjem na znanje. Ob koncu shoda se je sprejela majska resolucija, nakar je tov. Potrpin zaključil lepo uspeli shod.

Mežica.

Podružnice iz Črne, Prevalj in Mežice so se zbrale v Mežici, kjer so priredile skupen majske shod, na katerem je govoril narodni poslanec dr. Pivko iz Maribora o delavskih vprašanjih. Temperamenten in stvaren govor narodnega poslanca so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje. Govorili so še drugi govorniki, nakar se je sprejela resolucija in lepo uspeli shod zaključil. Popoldne se je vršila domača zabava.

Srednja vas v Bohinju.

Naša podružnica je, čeravno tako oddaljena, vendar v svojih skromnih razmerah praznovala 1. maj s članskim sestankom, na katerem smo

razpravljali o žalostnem položaju delavstva, posebno pa še onaga iz našega kraja. Vsi zadovoljni, da smo svoj praznik, četudi zelo skromno, praznovali, smo se razšli, da se popoldne zopet snidemo in se po domače pozabavamo in vsaj 1. maja pozabimo na vsakdanje nadloge.

Celje.

Podružnica Narodno-strokovne zveze v Celju je priredila 1. maja popoldne v Narodnem domu svoj majske shod, ki je bil za tukajšnje razmere dobro obiskan. Na shodu je govoril o delavskem vprašanju tov. Drago Žabkar, ki je za svoja izvajanja žel priznanje. Po shodu se je vršila domača zabava.

Logatec.

1. maj je logaška podružnica Narodno-strokovne zveze proslavila z dopoldanskim shodom. Govoril je tov. Blagajne iz Ljubljane. Tudi popoldanska majska prireditve je uspela.

Vevče.

Naša podružnica je proslavila 1. maj z dopoldanskim članskim sestankom in so se potem naši člani udeležili otvoritve postajališča D. M. v Polju. Tako smo pri nas tudi za en dan pozabili v veselju vso žalost našega življenja.

Vič.

Viška podružnica je že na predvečer priredila lepo uspeli družabni večer v Ameriki na Glincah. 1. maja rano zjutraj smo z našimi tamburaši odšli na Rožnik, kjer smo ob sviranju in prepevanju naših milih pesmic proslavljali naš veliki praznik. Dopoldne smo bili v Mestnem domu na shodu, popoldne in zvečer pa smo imeli veselico, ki je v vsakem oziru prav dobro izpadla.

S tem zaključujemo poročila naših proslav. Letos je Narodno-strokovna zveza priredila po Sloveniji največ prvomajskih proslav, ki so povsod dobro uspeli. Klerikalei in marksisti vseh

vrst so z letošnjimi prvomajskimi proslavami ponovno dobili dokaze, da so med delavstvom zgubili zaupanje. Njihove proslave so bile letos zelo klavrne, kar dokazuje, da se je delavstvo naveličalo njih večnega frazerstva in demagogije.

Po teh uspešnih naših proslavah gremo poživljeni na delo, verujoč, da delamo s širjenjem naše ideje in naših organizacij v korist teptanega delovnega ljudstva.

Organizator.

Seje in zborovanja. — Dolžnosti funkcionarjev.

Seje in zborovanja.

Da so vsi člani zadostno informirani, da organizacija brezhibno posluje, je potreba veliko podrobnega dela, predvsem sestankov, shodov in sej. Članski sestanki naj se pri vsaki podružnici NSZ skličejo redno vsak mesec. Na teh sestankih poročajo funkcionarji o svojem delu. Na članske sestanke mora biti vabljen vsak član. Udeležiti se članskih sestankov je dolžnost vsakega člana. Po shodih in sestankih kritizirati ali celo v gostilni in pri delu zabavljati o poslovanju organizacije ni na mestu, temveč naj vsakdo na članskem sestanku pove odkrito svoje mnenje. Vendar se mora vpoštovati, da je čas dragocen in ne kaže razpravljati o stvareh, ki na članski sestanek ne spadajo. **Ne iznašajte osebnosti pred take forume, ker osebni spori so grob marsikatero organizacije.** Članske sestanke sklicuje v zmyslu dogovora in sporazuma predsednik skupno s tajnikom. Sklicuje jih na način, ki najbolj odgovarja krajevnim razmeram. Ponekod se sklicuje z okrožnicami, drugod zopet s posebnimi vabilii, ali pa tudi z javnim vabilom na deski. Za vsak članski sestanek morata predsednik in tajnik sporazumno z drugimi odborniki sestaviti dnevni red, po katerem se mora sestanek vršiti. **Odborove seje** se sklicujejo tedensko ali vsaj 14dnevno. Na sejah poročajo odborniki o svojem delu. Razpravlja in sklepa se predvsem o stvareh, ki ne spadajo pred širši forum. Pretresa se položaj organizacije, bodisi napredek ali nazadovanje ter se v tem zmyslu napravi posebne sklepe, ki naj dovedejo k izboljšanju organizacije. Odborove seje naj se sklicuje takrat, ko imajo člani največ časa. Za razprave v odboru,

ki so posebnega značaja, more predsednik povabiti tudi člane neodbornike, ki bi lahko pripomogli k stvarnemu sklepanju. Dnevni red seje je določiti že vnaprej. Na seji se prečita zapisnik zadnje seje, ki se odobri, če ni ugovorov. Nato poročajo: predsednik, tajnik, blagajnik itd.

Letni občni zbor. V januarju ali najklesneje v februarju vsakega leta se skliče občni zbor, na katerem se polagajo računi vsega dela v pretečenem letu. Na občni zbor, ki mora biti pravočasno priobčen v strokovnem glasilu, morajo biti vabljeni vsi člani. Občni zbor naj ima običajno nastopni dnevni red: 1.) Poročilo predsednika; 2.) čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 3.) poročilo tajnika; 4.) poročilo blagajnika, nadzorstva itd.; 5.) volitev odbora; 6.) poročilo zastopnika centrale in 6.) slučajnosti. Volitev odbora je najvažnejši del občnega zbora, zato je priporočati, da člani dobro preudarijo, komu bodo dali zaupanje in koga bodo poverili z vodstvom organizacije v bodočem letu. Najbolje je, da se pred občnim zborom skliče poseben članski sestanek, na katerem se določi kandidatna lista. Voli se lahko vsak funkcionar posebej ali vsi naenkrat. Volitev je izvršiti tako, kakor predpisujejo tozadevne določbe v pravilih.

Dolžnosti funkcionarjev.

Z vstopom v organizacijo sprejme vsak član dolžnosti, predvsem dolžnosti dela. Ako hočemo, da je organizacija šola življenja, mora sleherni član iskati priliko, kako bi se v organizaciji kar najbolj uveljavil. Nihče ni izključen, da slej ali prej prevzame vodilno mesto. Kdor hoče s svojim delom pokazati pozitivne uspehe, se mora

za to pripravljati. Kdor je izvoljen za funkcionarja, naj se potruži, da mu članstvo zaupa. Najslabši funkcionar je oni, ki svoje posle izvršuje površno in malomarno. Koliko kritike in zabavljanja se sliši na naslov površnih funkcionarjev in to dostikrat upravičeno. Nihče naj ne odklanja dela, ako ima članstvo vanj zaupanje, vedeti pa mora, da nosi vso odgovornost pred članstvom in pred javnostjo.

Predsednik je glava vsake organizacije, ki jo tudi na zunaj zastopa. On vodi vsa zborovanja in seje, pazi na to, da tudi drugi funkcionarji vršé svoje dolžnosti. Podpisuje vse dopise in mora biti informiran o vseh zadevah organizacije. **Predsednik** mora biti članstvu najboljši svetovalec in nastopati kot oče v veliki rodbini organizacije. Gledati mora na red in mir na zborovanjih in že v kali preprečiti vs osebné spore. Biti mora pravičen na vse strani. **Podpredsednik** izvršuje vse posle predsednika v njegovi odsotnosti. Zato tudi za njega veljajo ista določila, kakor za predsednika. Kakor je predsednik glava organizacije, tako je **tajnik njena duša**. Mesto tajnika je najmanj hvaležno, vendar pa najbolj važno. Vse notranje organizacijsko življenje se steka pri tajniku, ki izvršuje tudi vsa pisarniška dela in vodi seznam članstva. **Slab tajnik je grobokop organizaciji.**

Poleg zgoraj omenjenih funkcionarjev je najvažnejša funkcija **blagajnika, ker dober, vester in pošten blagajnik je najboljša garancija za dober napredek vsake organizacije.** Posebno delavske organizacije so imele v tem pogledu zelo žalostne izkušnje. Blagajnik naj bo starejši, vsega zaupanja vreden tovariš, ki vodi vse blagajniške posle organizacije ter sprejema in odpošilja denar. Vodi blagajniško knjigo po vzorcu, določenem od centrale. Pri vsaki organizaciji morata biti tudi **knjižničar in kolporter**, ki predvsem skrbita za ureditev knjižnice in razpečavanje strokovnega časopisa. **Tudi vsi ostali odborniki so dolžni svoje funkcije vedno izvrševati točno in z vso marljivostjo.** Vsega dela pa odborniki sami ne zmorejo, ker se mora delo deliti, ako hočemo, da bo organizacija popolna.

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Prva ljubezen ne zarijavi.

Matildka je šla nabirat ledene sveče, ki so visele s strehe, Ocepek pa je sedel za peč:

«Franca —»

«No —?»

«Sedi malo k meni —»

Želja se mu je takoj izpolnila.

«Viž,» je dejal Gropa, «marsikaj sva že govorila, o tem pa še nikoli nič —»

«Kaj pa —?»

Kako boš, ko ostaneš sama.»

Franca je silila gorkota v lica.

«Oh no, kaj ti pa je spet?»

«Nič, zmeniti se je pa le treba. Leta prineso svoje.»

Na steni je tiktakala ura.

«Viž,» je pokazal Metlak, «če je še tako dobra, enkrat se izteče —»

«Bog te potolaži, kam se ti pa tako mudi —» je skušala zaviti Franca na veselo plat.

«Ne, ne tako! Kadar pride tisti dan, ni časa govoriti o tem!»

Potem sta se jela pomenkovati. Ona je vse povedala, kako bi gospodarila s tem, kako z onim, kaj bi še skušala pridobiti in izboljšati.

«Do otrokovih let. Potlej bo pa že Matildka preskrbela gospodarja, je končala. Glas je bil topel, a vendar nemiren.

«Saj to sem mislil. Do dekletovih let je še daleč — Ne boš mogla zmagovati sama —» Franca se je izmikala s pogledi.

«Ali že res govori iz groba?» jo je presunilo s tako silo, da se ji je razlil kar mraz po kosteh.

«Jaz mislim —» je dejal spet Gropa in takoj obmolnil.

Franca ni vprašala, kaj misli.

V molk se je oglašil zvon.

Gropa se je prekrizal:

«Angel Gospodov je oznanil Mariji —»

Franca je komaj slišno drugovala možu v molitvi. Zdelo se ji je, da se godi in pripravlja nekaj strašnega. Nepojmljiv občutek strahu jo je nadlegoval, potem pa spet plamen, ki ga je vžigala kri. Komaj je mož domolil, se ga je razgreta Metlakovka z obema rokama oklenila okrog vratu in jela poljubljati njegove izsušene ustnice, nagubana lica in čelo, ki je bilo vse razorano in nekam maščobno vlažno.

«Ne, ne, ne, Gropa,» je jecljala in ga dušila s poljubi.

Onemogli Metlak je bil ves pijan od nje. «Revica,» je stokal in se skušal odzivati njeni strasti, toda že po prvem poskusu je začutil silno slabost.

Ko se je Franca umirila, jo je prosil, da mu je pomagala v posteljo.

Prijela ga je kakor otroka in ga položila na blazino, ki je odtlej ni več zapustil. Na

cvetno soboto so ga spremili na zadnji poti in Franca je bila vdova.

VII.

Na Telovo so veselo pritrkavali in streljali z možnarji. Cesta, koder je šla procesija, je bila vsa v zelenju. Pri «evangelijih» so se čez noč razbohotali celi gaji cvetja in zelenja. Pred oltar in po klečalniki so deklice nasule cvetlice in zelenja. Bil je lep, res prazničen dan.

Metlakovka je pripravljala hčerko za k procesiji in skrivaj jokala. — Komu zvone zvonovi tako veselo, komu pokajo topiči? ...

Divje je plalo po njej. Objela je otroka in ga jela strastno poljubovati.

«Moli, moli, Matildka! Prosi Boga za mir očetove duše — in tudi za mater moli, Matildka, zame — Taki revici sva ostali na svetu —»

Otroka je ganila materina prošnja, vendar je bil dan preveč vesel in preslovesen za žalost.

«Ali me zdaj oče vidijo iz nebes, kako sem lepa?»

Franca se je morala nasmehniti. Dasi ni imela namena iti za procesijo, je zdajci sklenila, da se tudi sama obleče in da pojde.

«Naj pa oče obe vidijo, ali ne, Matildka?»

«Saj res,» je veselo zaploskala mala in poskočila. V črnih laseh ji je cvetel rožno naddahnjeni šipek, bela oblečka pa je bila pre-

Posebno v onih krajih, kjer je delavstvo razdeljeno po raznih obratih in oddelkih, so potrebni **zaupniki**, kateri zbirajo prispevke v svojem delokrogu ter jih pravočasno izročijo blagajniku. **Zaupnik je glavna vez med članstvom in od-**

borom. Vse pritožbe in želje članov pridejo na ta način najbolj do izraza. Zaupnik prevzame za svoj okoliš vso organizacijo in propagando. Dobri zaupniki, vestni v svojem poslovanju, so temelji organizacije. R. J u v a n.

O pomenu izenačenja interesov.

S skrbjo opazujemo, kako si poedini interesi dan za dnem bolj nasprotujejo. V glavnem gre za dva interesa, za interes delavca na eni strani in za interes delodajalca na drugi strani. Odkar je bila vpeljana moderna strojna industrija, postaja razdalja interesov obeh taborov tem večja. Skupnih točk skoro ne najdemo prav nobenih več. Kakor pes in mačka si stojita nasproti kapitalist in proletarec.

Vzrok temu stanju je predvsem čuvanje interesov dotičnega tabora, ki pomeni obenem zapostavljanje interesov vseh onih, ki ne spadajo v tega, marveč v drugi tabor. Kdor živi od svoje zemljiške rente, od dobička, ki mu ga daje tovarna — ali prav za prav delavski žulji —, od obresti itd., ta gotovo ni interesiran na tem, da se odpravijo taki dohodki, ki jih ni zaslužil z lastnim delom. Omenjeni dohodki izvirajo namreč neposredno od delavskih rok. Dokler obstojata ta dva nasprotujoča si interesa, toliko časa ni pričakovati, da bi se delavske razmere znatno izboljšale. Podjetnik namreč ni interesiran na izboljšanju razmer delavca, ne v kulturnem, ne v socialnem in ekonomskem oziru. Njegov interes je, da nasprotuje težnjam delavstva, ker le na ta način brani svojo pozicijo, ki mu jo dajejo dohodki brez lastnega dela.

Jasno je, da se dá to razmerje izpremeniti le, če se omeji lastninska pravica na produkcijskih sredstvih in uvede **dolžnost dela**, ali z drugimi besedami, da se prizna prednost samo onim dohodkom, ki izvirajo izključno le iz dela.

Kaj bi sledilo iz take preureditve gospodarskega reda? Velikanski preobrat na boljše bi se pojavil v človeški družbi, ki je že po svoji naravi ustvarjena tako, da želi izboljšanja. V trenutku, ko bi bili odpravljeni nasprotujoči si interesi, bi imeli vsi skupaj en sam interes, da se namreč

razmere izboljšujejo v interesu vseh. Tisti, ki mi danes nasprotuje in ovira moje delo, bi bil moj pomočnik. Tisti, ki dandanes brusi svoj meč, v namenu, da mi ugrabi kos zemlje, bi se mi bratsko približal, da v miru čim laže in čim hitreje dosega boljše razmere, na katerih sva oba enako interesirana.

Prva korist bi se pokazala v enakih pogojih za vse. Šolanje je omogočeno vsakemu, ki je za to sposoben. Vsem je dana enaka možnost napredovanja. Obstoji tudi še razlika v prejemkih tako, da pridnejši in sposobnejši več zasluži kakor oni, ki je len in manj sposoben. Ambicijam, ki v razvoju niso brezpomemben faktor, ni postavljenih mej. Samo takih dohodkov ni več, ki bi ne izvirali iz dela. Vsakdo je primoran, da dela, ako hoče živeti. In tako je zapisano tudi v sv. pismu: «Kdor ne dela, naj tudi ne jé!» Pravica, ki jo delavec razume, privilegirani kapitalistični razred pa je noče razumeti!

Kakor smo videli, smo tem dalje oddaljeni od svojih ciljev, čim bolj si nasprotujejo interesi kapitalističnega delavskega razreda. Jedro vprašanja je v neomejeni lastnini produkcijskih sredstev, zemlje, strojev, sirovin itd. Z omejitvijo izključne lastnine in so solastništvom delavca na produkcijskih sredstvih najdemo izhodišče iz sedanjih obupnih razmer. Hrepenenje delavstva po taki ureditvi človeške družbe, ki ji je predpogoj **delo**, ni fraza, marveč je znak težnje po pravičnosti, ki je dandanes ni.

Zavedno delavstvo se bori za pravičnejšo ureditev razmer na zemlji potom svojih organizacij, dočim se neorganizirano delavstvo ne zaveda svojega položaja in namesto, da bi podpiralo težnje delavskega razreda, pomaga indirektno s svojo brezbriznostjo baš kapitalističnemu razredu, proti kateremu je naperjen boj

organiziranega delavstva. Kdor kaj dá na svojo čast, bo izpremenil svoje stališče. V neenaki borbi, v kateri se nahaja proletarijat, se ne more pogrešati niti enega bojovníka. Kolo časa se sicer vrti nam v prilog, ker kljub vsemu se napredka le ne more ustaviti. Čas zmage proletarijata, pravice nad krivico, sužnja nad tiranom pa zavisi od volje delavstva samega, ki mora biti organizirano, ako hoče biti res uspešno.

Cene tujem denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 10. t. m. v devizah:

100 avstrijskih šilingov za 800 Din 50 p do 803 Din 50 p;
100 nemških mark za 1349 Din 90 p do 1352 Din 90 p;
100 italijanskih lir za 305 Din 41 p do 307 Din 41 p;
1 dolar za 56 Din 75 p do 56 Din 95 p;
100 francoskih frankov za 222 Din 25 p do 224 Din 25 p;
100 češkoslovaških kron za 168 Din 30 p do 169 Din 10 p.

Dne 7. maja izrebane srečke državne razredne loterije kupljene pri Zadrugi hranilnici, r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 19.

14.133, 14.124, 76.721, 100.729, 100.706, 5.711, 5.762, 5.797, 15.412, 15.455, 15.477, 18.175, 18.134, 30.946, 40.514, 40.572, 40.571, 53.458, 53.421, 53.441, 53.401, 53.402, 53.469, 66.628, 66.605, 66.631, 79.069, 79.019, 91.792, 91.745, 91.788, 91.730, 115.683, 9.711, 11.532, 20.873, 20.860, 23.467, 23.482, 23.455, 34.177, 47.725, 48.531, 59.302, 71.802, 71.804, 83.228, 83.298, 83.300, 86.387, 96.990, 96.955, 111.120, 111.126, 120.166, 120.135, 120.190, 78.185, 78.177, 78.180, 9.123, 9.149, 48.628, 48.662, 70.442, 70.403, 70.429, 70.425, 95.850, 95.833, 95.852, 111.726, 111.735, 111.784, 111.860, 111.888, 111.811, 121.592, 121.502, 34.765, 121.630, 121.649, 121.613, 121.679, 121.618, 47.120, 96.158, 121.592, 122.805, 78.309, 92.074.

Izplačevanje dobitkov od 15. junija do 28. septembra 1927.

pasana s črnim pasom, a izza pasa je rdel temnordeč nageljnov cvet.

Franca se je oblekla preprosto, vzela mašno knjigo in molek in odšla z deklico proti cerkvi.

Med mašo se ji je zdelo, kakor do jo neprenehoma nekdo opazuje. Skoro nevede si je venomer popravljalna in naravnavala ruto na glavi, kar sicer nikoli ni bila njena navada.

«Kaj mi le neki je danes?» je premišljevala, ne da bi bila mogla uganiti pravi vzrok tega čudnega nemira.

Po povzdigovanju je začula Ipavčkovo, ki je stala tik za njo:

«Ali je res?»

Tista, ki je odgovarjala, se ji je zdelo, da je Novakovka.

«Sinoči sem slišala?»

«Kje?»

«Smrekarjev Tine je pravil.»

Vdova Metlakovka je zardela. Kadar je zadnje čase slišala omeniti Smrekarjevega, je vselej vstala pred njo Janezova podoba. Zato je zdaj tudi pozorneje prisluhnila, vendar ni mogla več prav razumeti, kaj ženski šušljata.

Vso mašo se ni mogla zdaj otresti misli, da se je morda vrnil Janez. Vmes si je zatrljevala:

«Bogvé, kje ga že krije ruša, sicer bi se bil gotovo kaj oglasil svojim ljudem.»

In je pomolila za pokoj njegove duše.

Tedaj so zabučale orgle. Po cerkvi je završalo. Fantje so dvignili bandera in ljudje

so se trumoma rili iz cerkve in se uvrščali v sprevod. Veselo potrkavanje je pozdravljalo zbrano sernjo.

Matildka se je čvrsto oprijemala matere za roko. Naenkrat se oglasi:

«Mati, pogledjte no, kako naju tisti moč gleda!»

Franca se ozre in zapazi tesača Janeza, ki je stal pred župniščem in neprestano ogledoval vdovo in njeno hčer...

Skoro bi bila kriknila, tako se ga je prestrašila prvi hip, potem pa je kakor na povelje stopila k njemu in mu prožila roko v pozdrav.

«O, Janez, kmalu bi te ne bila spoznala!»

Cokljač se je zdrznil.

«Franca?»

Metlakova je zardela:

«Seve, saj so že leta vmes —»

«In ta? Ali je tvoja?» je pobožal Janez Matildka, ki se je stiskala k materi.

Franca je prikimala.

«Zdaj je revica brez očeta —»

Janez je stisnil oči.

«Streho pa le imata in svoj dom —»

Potem je bilo treba stopiti v vrste. Franco je skelela Janezova pripomba.

«Roga se mi — In kakšen je postal, kako je zgovoren in gladek», je premišljevala med procesijo.

Ljudje, ki so takoj opazili, da je Grogova vdova govorila pred župniščem s tesačem Janezom, so imeli brž spet polno posla.

«Ga je že spet ujela», je povedala Ipavčkova mojškra Novakovki.

«Tak —?»

«Res! In kako je bila sladka!»

«Oh, beži, beži, to sta morala biti zmenjena ves čas», je menila Novakovka.

«Mislite?»

«No?! Kako bi pa moglo sicer biti tako! Groga se še dobro pohladil ni, pa je že ta tukaj —»

«To je pa res —»

Franca je premišljevala:

«Bogvé, ali res Groga v nebesih prosi, da bi se izpolnila njegova želja, da bi Matildka dobila spet drugega očeta in jaz pomoč pri gospodarstvu? ... Kako naj bi sicer bilo to? Kar naenkrat je prišel. Kod je le neki hodil? ...»

Popoldne je ostala vdova z Matildko doma.

«Ali bi marala ti spet očeta?»

Deklica je vprašujoče pogledala mater.

«Takega, da bi te imel rad ko rajni oče, kaj?»

Mala je prikimala, Franca pa je zamišljeno strmela skozi okno v daljo, kjer je v škratlatu izginjalo solnce. Želela je, da bi zdaj prišel Smrekarjev in ji povedal, da ima ženin zanj, takega, ki ima pridne in zdrave roke, toda želja se ji ni izpolnila. Ves večer je čakala in pozno v noč. Na vasi so peli fantje, a zanj ne nobeden.

(Dalje prihodnjič.)

Delavska prosveta.

Knjižnica prosvetnega odseka Delavske zbornice.

«Knjižnično poročilo je duševno zdravstveno poročilo.»

Stern.

Da gojimo neobhodno potreben stik med razvijajočo se knjižnico Delavske zbornice v Ljubljani in posameznimi delavskimi organizacijami, bomo odslej prinašali redna mesečna poročila o njenem življenju in delovanju. V naslednjem podajamo stanje

knjižničnega prometa od januarja do aprila 1927.:

	Oblak.	Izp. knjig	Slov.	Nem.	Leposl.	Znan.	Do- hodki v Din
Januar . .	481	985	803	182	801	184	1.348.—
Februar . .	442	854	700	154	702	152	1.055-50
Marec . .	394	780	653	127	692	88	1.060-50
April . .	280	534	432	102	461	73	737.—
Skupaj . .	1.597	3.153	2.588	565	2.656	497	4.201.—

Promet pada vzporedno z bližanjem poletnega časa, kar je splošen pojav po vseh knjižnicah. Napram lanskemu letu je splošen napredok. Število novih članov narašča. V teh mesecih je pristopilo 100 novih članov. Nemške knjige se čitajo sorazmerno malo. Čita jih starejša genera-

cija, dočim mladina nemščine ne zna, ker jo pošolaj zanemarjajo. Odločno prevladuje leposlovje, znanstvene knjige si izposojajo intelektualci in najzavednejši delavski zaupniki. Nemški del knjižnice je bolehal na pomanjkanju novejših leposlovnih knjig. Teh si je sedaj knjižnica precej nabavila, mnogo si jih pa še bo. Slovenska knjižnica ima vso moderno literaturo. Sploh skrbi uprava po finančnih možnostih za to, da se kupujejo vsa dobra nova izišla leposlovna, socialnoznanstvena in prirodoslovna dela.

Kakor je knjižnica tekom šestih mesecev svojega obstoja dosegla lepo število rednih članov — 360 —, je vendar to odločno premalo. Strojne organizacije naj stalno opominjajo svoje člane na to edino delavsko javno knjižnico v Ljubljani. Mnogo delavcev še niti ne ve, da posluje ta knjižnica.

Le organizacija z izobraženimi člani more stalno napredovati. In knjiga je ravno delavcu najboljši svetovalec, pomočnik in učitelj. Pa tudi najlepšo in najcenejšo zabavo nudi knjiga človeku.

Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice je odprta vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 6. do 9. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne.

Tri leta fašizma.

Že v dveh člankih smo izpregovorili o fašistični Italiji, kakršna je in kakršna bo po vse izgledeh v bodočnosti. Naj izpregovorimo še besedo o francosko-italijanskih stikih, da bo naš mayski zunanjepolitični pregled popoln. O jugoslovansko-italijanskih stikih pa izpregovorimo nekaj besed v pregledu naše zunanje politike.

Če govorimo o francosko-italijanskih stikih, se moramo vedno zavedati, da, kakor Rim ni Italija, tudi fašistična politika ni politika italijanskega naroda. Zaradi tega moramo razločevati francosko-italijanske stike in francosko-fašistične odnose.

Francosko-italijanski odnosi so podobni razmerju med dvema bratoma. Kakor se dva brata zaradi vsake malenkosti spreta, tako si tudi ta dva reprezentanta velike in slavne rodine latinskih narodov zavidata medsebojno vsak uspeh in vsak hoče prekositi drugega. Francija v tem pogledu igra vedno vlogo resnejšega in močnejšega brata, ki neumnosti svojega mlajšega brata ne jemlje preveč tragično.

V trenutku pa, ko so fašisti v Rimu sedli za vladno mizo, so poleg francosko-italijanskih odnosov nastali še francosko-fašistični odnosi. Francija od vsega početka gleda na fašizem kot na nekaj provizornega in je še vedno trdno uverjena, da pride čas, ko se Italija osvobodi diktature, ki jo danes duši, in ko bodo njeni državniki zopet govorili po evropsko. Oficijelni stiki med francosko in italijansko vlado niso bili vedno tako napeti, kot v poslednjih mesecih, in tudi Mussolini ni bil vedno tako zagrižen sovražnik Francije, kot je danes. Znano je, da je Mussolini s svojim odločnim nastopom med vojno za vstop Italije v vojno ob boku Antante v prvi vrsti koristil Franciji, ki je že težko odbijala nemške napade. Toda politično prepričanje Mussolinija se je tekom vojne in po vojni temeljito izpremenilo. Iz prejšnjega prepričanega pristaša marksizma in prvobojevnika socializma je postal tekom svetovne vojne prepričan nacionalist, ki svoj politični program udejejuje na ta način, da zbira okoli sebe elemente, ki simpatizirajo z akcijo d'Annunzija na Reki, in jih koncentrirajo v novi politični stranki, ki je z boljševiskimi metodami

zadušila v Italiji najprej komuniste, potem pa vse ostale fašistične nasprotnike.

Prav tako, kot fašistična stranka ni imela nobenega jasnega notranjepolitičnega programa, ni imela niti fašistična vlada nobene jasne linije v zunanji politiki. Šele, ko je bila domača opozicija popolnoma potisnjena ob zid in je postal Mussolini absolutni gospodar v Italiji, je spustil v svet nekaj poskusnih balončkov, ki naj bi naznačili, kako da si predstavlja Duce ureditev zunanjepolitičnih zadev. Seveda Francija, kot ves ostali kulturni svet, ni verjela in ne veruje, da se bo fašizem obdržal, in francoski oficijelni krogi iz razumljivih razlogov nimajo za fašizem prav nobenih simpatij.

Za ekspanzivne načrte Mussolinija se oficijelna Francija ali sploh ne zmeni ali pa jih takoj in ostro zavrne. Istih metod kot v Italiji se poslužuje Mussolini tudi v stiku s sosednjimi državami. Pojavljajo se najprej skrite, potem pa čim dalje jasnejše grožnje. Ker pa se fašizem proti nekaterim velesilam (n. pr. Angliji) ne upa nastopiti, se vedno bolj poostruje njegova politika proti Franciji.

Francози so dolgo molče prenašali vse italijanske kombinacije in provokacije. Medtem pa, ko v Rimu odmevajo prvi francoski protesti, rapidno pada toplota francosko-fašističnih stikov. Medtem ko razširja fašistični tisk alarmantne vesti, kako da Francija zavira razmah italijanskega naroda, se v Italiji organizirajo napadi na francoske konzulate, se onečašča francoska zastava in ukinja dostava francoskih časopisov. Medtem ko v Rimu, Neapolju, Bolonji in drugod kriče fašistične bande «smrt Franciji», dokazuje italijanski tisk svetu, kako da Francija kali razmerje med obema narodoma. Razvoj gre svojo pot...

Francija je znana po svoji tradicionalni gostoljubnosti in tako je postala tudi po vojni, predvsem Pariz, zatočišče beguncev vseh narodnosti, ki čakajo tu na čas, ko se bodo mogli vrniti v domovino. Srečavamo se v Parizu z Rusi, Bolgari, Ukrajinci, Turki, Grki, Macedonci, Madžari, Španci in drugimi narodnostmi, katerim so se v najnovejšem času pridružili tudi italijanski begunci.

Tekom časa se je v Pariz zateklo veliko število znamenitih italijanskih osebnosti, predvsem prejšnjih političnih voditeljev, državnikov, časnikarjev, znanstvenikov itd. Od časa do časa izvemo iz časnikov, da žive v Parizu: Nitti, conte Sforza, Albertini, profesor Amendola, Andrea Torre itd. Zadnji med osebami slavnega imena je prispel semkaj vodja italijanskih socialistov Filippo Turatti. Toda poleg teh imen, katere pozna vsak ofrok, se nahaja tukaj tudi mnogo takih, ki so poznani samo zaupnikom pariške italijanske kolonije. Vsi ti begunci so zapustili Italijo zaradi tega, ker niso mogli še nadalje prenašati fašističnega gospodarstva, in mnogi niso pustili v Italiji samo vsega svojega imetja, temveč so pri pobegu riskirali tudi svoje življenje. Edina želja vseh je, da bi se mogli vrniti čimprej v Italijo, osvobojeno fašizma.

Če pomislimo, da se v Franciji, posebno v južni, nahajajo že od nekaj stotisoče broječe italijanske kolonije, ki so se docela prilagodile francoskim razmeram, ki pa pazno sledijo razvoju italijanske politike, potem razumemo, zakaj se je vsa protifašistična akcija italijanskih beguncev koncentrirala v Parizu. V trenutku, ko je zadnji opozicijski list «Corriere della Sera» prešel v vladne fašistične roke, so italijanski begunci ustanovili svoj lastni list «Corriere degli Italiani», ki obvešča inozemske Italijane o pravem stanju stvari v domovini. Mussoliniju, ki si prilašča pravico tudi do inozemskih Italijanov, ta njihova delavnost seveda ni prijetna in zaradi tega je bila poslana v Pariz cela armada italijanskih vohunov, ki naj bi kontrolirali početje beguncev. Nadaljnja naloga teh agentov je pridobivanje novih pristavšev fašizma, tako da bi se moglo po vseh večjih centrih ustanoviti nove fašistične organizacije, na katerih naj bi počivalo gibanje za pridobitev novih pokrajin Italiji. Pri teh okoliščinah je bilo veliko odvisno od uspehov v Parizu. Toda inozemski Italijani, in predvsem pariški, nimajo prav nikakega razumevanja za fašistične načrte in program. Cela — zelo draga — akcija je končala s popolnim neuspehom in vsa pariška fašistična organizacija šteje danes komaj 600 članov, od katerih tvorijo veliko večino plačani agenti. Pariz je seveda samo en člen v verigi fašističnih načrtov in Mussolini ni človek, ki vrže puško v koruzo pri prvem neuspehu. So še druga mesta, kjer se dá poskusiti z uspešno irredento. In vse bi šlo dobro, toda Mussolini je pozabil edino na eno stvar — francosko policijo.

Ženski vestnik.

Šivanje zaponk (drukarejev) na temne obleke. Tu si lahko prihraniš merjenje, ako prišiješ najprej zaponke z glavicami. Ko si jih prišila, namaži glavice s kredo, potem položi nanje drugi del blaga tako, kakor se bo nosilo. Bele pičice ti kažejo, kam moraš prišiti ostalo zaponko, da se oba dela blaga lepo vležeta.

Priprava zamaškov za zapiranje steklenic. Zamaškov nika ne kuhaj in ne pari. S kuhanjem izgubi zamašek svojo prožnost, postane sčasoma trd, se lomi in prepušča zrak. Preden zamašek rabiš, jih izperi. Oni z rdečimi ali belimi lisami so iz nezrelega lesa in niso dobri za rabo. Najboljši so zamaški iz dreves, ki so stara osemdeset do sto let. Prebrane zamaške deni v posodo z mrzlo vodo, jih pusti v njej en do en in pol dneva. Če ti ne preostaja toliko časa, jih daj za dve uri v toplo vodo, jih obteži, da ne plavajo po vrhu, potem jih oplakni še z mrzlo vodo. Čim dalje so v mrzli vodi, tem beljše. Ko se zamašek že stisne v stroj, s katerim zapiramo steklenice, ga vselej prej zbršiš z gobo ali čist mehko krpo, potem šele zapri steklenico. Zamašene steklenice vedno položi.

Politični pregled.

K politični situaciji. V radikalni stranki je zlomljen odpor proti Vukičevićevi vladi. Nihče ne misli na to, da vrže vlado. Pokazalo se je tudi, da ima vlada v finančnem odboru večino. Najbolj se sedaj razmotriva v politični javnosti vprašanje, ali ima Vukičević volilni mandat ali ga nima. Vladinovi izjavljajo, da je izven vsakega dvoma, da izvede Vukičević volitve, dočim opozicijski krogi dvomijo, da je Vukičević popolnoma siguren, da dobi volilni mandat. Kot je trenutno položaj, se prosti portfelji v vladi ne zasedejo pred zaključkom konference Male antante. Kdo bo še vstopil v vlado, nihče ne ve. Verjetno je, da bodo v vladi zastopani tudi Slovenci; gotovo pa je, da to klerikalci ne bodo. Pretekli teden je bilo več slovenskih politikov v Beogradu.

Napredna fronta. Dokler so bili klerikalci v opoziciji, so vsakega pol leta menjali svoja programatična gesla, kakor jim je pač najbolje kazalo, da pregovore slovenske volilce, da oddajo svoje glasove kandidatom SLS. Enkrat je bila SLS federativna stranka, drugič zopet zastopnica avtonomističnih in ponižnih samoupravnih teženj ljudstva. Prav radi so voditelji SLS razglašali, da njihova stranka ni klerikalna, saj ima tudi protestante v svojih vrstah in da je predvsem samo slovenska stranka. Klerikalci so bili vse v eni sapi: socialisti in komunisti in obenem še zagovorniki veleindustrije in poslovnih krogov. Marsikdo je naselil klerikalni demagogiji. Zalibog tudi v protiklerikalnih vrstah. Šele ko so prišli klerikalci v beograjsko vlado in prevzeli vodstvo oblastnih skupščin v ljubljanski in mariborski oblasti, niso mogli več nadaljevati z maskirano politiko. Pokazati so morali svoje prave karte. Prav takoj se je izkazalo, da so klerikalci ostali isti kot so bili pred vojno, to je absolutisti, papisti in zagovorniki največje reakcije. Nujno je dozorela med vsemi protiklerikalnimi Slovenci misel, da je SLS največja škodljivka ljudstva in da je enoten nastop proti SLS brezpogojno potreben, da se onemogoči njeno popolno nadvlado v slovenski politiki. Če rečemo, da se morajo vse napredne stranke združiti proti SLS, moramo pa postaviti tudi zahtevo, da bodi napredna fronta taka, ki bo po svojem programu in delu res prednjačila. Nič ni vredna napredna fronta, če bi bila ustvarjena le za reševanje mandatov. Napredna fronta mora biti točno programatično usmerjena in prava ljudska zastopnica. Po zadnjih vesteh sodeč, je precej verjetno, da se ustvari napredna fronta že v bližnji bodočnosti.

Odstop treh članov sosveta na ljubljanskem magistratu. Sosvet, ki je dodeljen, oziroma je nad komisarjem na ljubljanskem magistratu, je sestavljen iz samih klerikalcev in njih ožjih prijateljev. Sedaj so trije klerikalci, člani gerentskega sosveta, dr. Ivan Stanovnik, Janez Nep. Jeglič in dr. Valentin Rožič podali demisijo z motivacijo, da odstopajo, ker njihovih predlogov ni uvaževal vladni komisar. Motivacija pa ne drži, ker so imenovani gospodje izstopili iz sosveta iz čisto drugih vzrokov. Dr. Stanovnik je bil voditelj ljubljanske organizacije SLS, ki je pa z oficijelnim vodstvom stranke prišla v ostre konflikte. V ljubljanski klerikalni organizaciji so pravladovali krščanski socialci, dočim je centralno vodstvo SLS v rokah konservativnih starinov, ki nimajo nobenega zmisla za moderna socialna vprašanja. Konservativni starini potisnejo krščanske socialce pri vsaki priliki v kot, kar se je posebno pokazalo pri sestavi ljubljanskih kandidatnih list za oblastno skupščino. Krščanski socialci niso smeli kandidirati in so vodilna mesta zasedli konservativni starini. V sled tega je prišel dr. Stanovnik s centralnim vodstvom SLS v konflikt, ki je vedel tako daleč, da je bila sestavljena strankina disciplinarna komi-

sija, ki je imela namen dr. Stanovnika izključiti iz SLS. Dr. Stanovnik se je pa preje sam umaknil, odložil mesto v sosvetu in tudi vse strankine funkcije. Janez Nep. Jeglič in dr. Valentin Rožič sta se izjavila z dr. Stanovnikom solidarnim. V sosvetu je ostal le Jože Pirc, ki je iz nepojasnjenih razlogov preskočil v tabor klerikalnih starinov. Odstop dr. Stanovnika ponovno dokazuje, da krščanski socialci v SLS ne pomenijo ničesar in da se s strani krščanskih socialcev le zavaja delavstvo in nameščence, da glasujejo za tisto SLS, ki je naravnost sovražno razpoložena proti njihovim težnjam.

Kanceljarski paragraf je klerikalce silno razburil. Izdali so parolo, da se morajo združiti vsi jugoslovanski katoličani, da odbijejo napad frama-zonov, ki so avtorji kanceljarskega paragrafa. Kanceljarski paragraf ne zadene samo rimsko-katoliške duhovščine, ampak tudi pravoslavno. Vendar pa še nismo čuli, da bi pravoslavna duhovščina protestirala proti kanceljarskemu paragrafu. Samo slovenski klerikalci kriče, da je vera v nevarnosti, ker določuje kanceljarski paragraf, da se cerkev ne sme izrabljati v politične svrhe. Vsak slepec mora spredvideti, da se klerikalcem ne gre za vero, kateri nihče ne bo vzeti svobodnega razmaha, ampak da se klerikalci le boje, da bo cerkveni aparat, ki je v službi SLS, oviran v svoji strankarsko agitatorični propagandi. Mnenja smo, da bo za vero veliko bolje, če v cerkvah preneha strankarska agitacija in da se bo s strani duhovščine oznanjala le božja beseda. Vera ni SLS in če bi bila, potem bi bila v resni nevarnosti, da skupno s SLS propade. Čimprej se osvobodi vera in cerkev pogubnega vpliva klerikalnih agitatorjev, tem bolje zanjo.

Ustanovitev ženske stranke. V Beogradu se je sestavil ustanovni odbor žena, ki ima nalogo, da organizira posebno žensko stranko.

Nesoglasja med radičevci. Pri razpravi o penzijskem fondu občinskih uradnikov so nastale na seji splitske oblastne skupščine nesoglasja med radičevci. Kmetijski poslanci radičevske stranke so predlagali, da se razprava odgodi. Pri glasovanju pa za predlog niso glasovali radičevski intelektualci. Radičevci so zato ostali v manjšini. S protestnimi klici so nato odšli iz dvorane kmetijski poslanci radičevske stranke. Opozicija je nato s pomočjo radičevcev-intelektualcev sprejela

omenjeno uredbo. Zastopnik radičevskih intelektualcev je podal časnikarjem izjavo, da bo nedvomno prišlo v stranki do razkola, ker oni ne bodo več trpeli demagoške diktature.

Konflikt z Italijo je še vedno neporavnan. Anglija in Francija sta mnenja, da se naj Italija in Jugoslavija poravnata potom direktnih pogajanj. Ugodno za nas je, da se je tudi Anglija postavila na stališče, da je konflikt izzvala Italija in da Jugoslavije ne zadene nobena krivda, če med obema državama niso odnosi korektni. Mussolini bi bil pripravljen podati formalno izjavo, da prijateljski pakt Italije z Albanijo ni naperjen proti Jugoslaviji, vendar le pod pogojem, če naša skupščina ratificira nettunske konvencije. Ratifikacija pa ni izvedljiva, ker so konvencije škodljive gospodarskim in političnim interesom naše države. Ob izbruhu konflikta z Italijo se je veliko pisalo o neposredni vojni nevarnosti. Te pa ni, ker v Italiji ljudstvo gotovo ni pripravljeno izpostaviti se vojnim nevarnostim, tem manj, ker v primeru konflikta ne bi imela Italija opravka samo z nami, ampak tudi z drugimi sosedi, ki ji niso baš naklonjeni.

Stranka slovenskih narodnih socialistov. Kakor znano, sta bila iz češke narodno-socialistične stranke izključena poslanca Štriberny in Trnobransky. Pretekli teden sta izključena poslanca sklicala kongres svojih somišljenikov, na katerem je bila soglasno sklenjena ustanovitev Stranke slovenskih narodnih socialistov. Kongresa se je udeležilo 705 delegatov iz vse Češkoslovaške. Posebnih izgledeov pa nima nova stranka, ker je le malo onih narodnih socialistov, ki so zapustili svojega dosedanjšega in preizkušene-ga voditelja Vaclava Klofača.

Pogajanja med Češkoslovaško in Vatikanom so se zopet poostrila. Vatikan vztraja na tem, da se češkoslovaška vlada nikdar ne sme udeležiti Husovih slavnosti, prav tako se ne sme privatno udeležiti slavnosti noben aktiven član vlade. Pripomnimo, da je Husov praznik na Češkoslovaškem državnim praznik. Češkoslovaška vlada je na to zahtevo Vatikana odgovorila, da je ne more sprejeti. Vatikan je izdal svojo zahtevo pod vplivom madžarskih visokih cerkvenih krogov, katerim so sekundirali tudi češki škofje. Vatikan je nepomirljiv sovražnik vseh nacionalnih držav, ki so nastale na razvalinah Avstrije, in se nikakor ne more umisliti v to, da je konec habsburško-katoliške tiranije.

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam! Te dni je razposlalo tajništvo daljšo okrožnico z navodili o delu za razširjenje organizacije. Odbori naj to okrožnico pazno prečitajo na svojih sejah in naj gredo takoj na delo. Časi so zelo resni in nas opominjajo na ojačanje svojih vrst. Ne odlašajmo, da ne bo prepozno, temveč zgrabimo vsi za delo za razširjenje naših vrst. Posvetite okrožnici vso potrebno pažnjo.

Sprememba plačilnih razredov. Po sklepu zadnje skupščine uvede NSZ nove plačilne razrede s 1. majem t. l. Podružnice prejmejo te dni nove tabele in morajo z njimi seznaniti vse člane. Vse podružnice naj se s 1. majem naprej ravnajo strogo po določenih novih razredov. Prepis članstva v nove razrede naj se tudi izvrši s 1. majem, najpozneje pa s 1. junijem t. l. Pri izplačevanju podpor se ima od 1. maja naprej vzeti za podlago nova tabela z novimi razredi. Podružnični blagajniki, pozor na to spremembo!

LITJA. Podružnica Narodno-strokovne zveze ima v nedeljo 15. t. m. ob 10. uri dopoldne v prostorih restavracije «pri Pošti» svoj občni zbor z običajnim dnevnim redom. Na občnem zboru poroča tov. Kravos iz Ljubljane. Prosimo vse

člane in članice, da se udeležijo tega občnega zbora polnoštevilno.

TRBOVLJE. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze priredi svojo majsko veselico v nedeljo 15. t. m. ob 3. uri popoldne v gostilni Pravič. Svira priznani tamburaški zbor «Bratstva» iz Zagorja. Ker je čisti dobiček namenjen brezposelnim članom, se nadejamo čim večje udeležbe. Odbor.

ZAGORJE. Na zadnjem občnem zboru izvoljeni odbor podružnice Narodno-strokovne zveze se je konstituiral sledeče: predsednik Vinko Sedlar, I. podpredsednik Slavoj Slamnik, II. podpredsednik Ivan Prosenc, III. podpredsednik Peter Govejšek, tajnik Slavo Kušar, blagajnik Slavoj Ahčan; odborniki: Anton Jesenšek, Drago Bostič, Blaž Molan, Franc Grm, Jože Dolar, Ivan Fink, Ivan Pintar, Franc Umek; namestniki: Ivan Obreza, Ludovik Ludovak, Peter Drnovšek, Albin Drnovšek, Fortunat Lojtra; nadzorstvo: Anton Majar in Slavo Kušar.

**Priporočajte in širite
„NOVO PRAVDO“!**

Tedenske vesti.

Agitacijski teden „Nove Pravde“.

Za prvi teden maja je «Nova Pravda» razpisala nagrado, ki jo prejme oni naš član, ki nabere največ naročnikov. V prihodnji številki približno rezultat te nabiralne akcije, ker doslej še nismo prejeli vseh obračunov. Vsa znamenja pa kažejo, da si je nagrado prislužil tov. Valentin M u s c h e t iz Logatca, ki je nabral 17 novih naročnikov in dva inserata. Pozivamo vse ostale nabiralatelje, da nam takoj pošljejo obračune in denar.

★

* **Materinski dan.** V nedeljo 15. t. m. se bo vršil v počaščenje mater vse Jugoslavije po vsej državi Materinski dan, ki ga bodo priredila v Narodni ženski zvezi včlanjena ženska društva skupno s Pomladkom Rdečega križa. Ljubljana bo proslavila ta dan s primernimi predavanji. Dopoldne bo tudi Cvetlični dan v korist siromašnih mater, popoldne pa v Tivoliju mladinska prireditev.

* **Sijajen uspeh našega letalstva.** Naša letalca kapetan Sondermayer in poročnik Bajdak sta nedavno, kakor smo že poročali, poletela z letalom «Potes» v Pariz in iz Pariza v Bombay v Indijo. Inozemsko časopisje je z velikim občudovanjem pisalo o pogumnem poletu naših letalcev — letalcev male države, ki se na polju letalstva doslej še ni posebno izkazala. Po velikih naporih in borbi z viharji je dvokrilno letalo «Potes» z junaškima letalcema v nedeljo prispelo v Beograd in pristalo na letališču, kjer je nešteta množica Beograjčanov pričakovala prihoda obeh junakov zraka in ju sprejela z viharjem vzklikanjem. Pri slovesnem sprejemu so bili navzoči tudi zastopniki vlade, kralja in raznih tujih držav. V ponedeljek sta se oba letalca Sondermayer in Bajdak vrnila s svojim letalom v Novi Sad, kjer sta doživela enako navdušen sprejem kakor v Beogradu. Sprejema sta se udeležila tudi knez Pavle in kneginja Olga. Ob povratku obeh letalcev v domovino je kralj podpisal ukaz, s katerim se kapetan Sondermayer in poročnik Bajdak odlikujeta z redom Belega orla.

* **Manifestacija češkoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti.** V Beogradu se je vršil v nedeljo letni občni zbor jugoslovensko-češkoslovaških lig, katerega so se udeležili številni zastopniki iz vse države. Iz Slovenije so bili: za Ljubljano dr. Albert Kramer, dr. Gustav Gregorin in dr. Vane Radej, za Maribor dr. Ljudevit Pivko, dr. Avgust Reisman, inž. Ivan Leben in profesor Špendal, za Celje pa dr. Juro Hrašovec in profesor Janko Orožen. Zborovanje je poteklo kot prava manifestacija pobratimstva in vzajemnosti med obema bratskima narodoma. Volil se je tudi nov osrednji odbor in je bil soglasno izvoljen za predsednika Miša Trifunović. Iz Slovenije so v novem odboru gg.: dr. Albert Kramer in dr. Gustav Gregorin iz Ljubljane, dr. Ljudevit Pivko in dr. Avgust Reisman iz Maribora ter dr. Juro Hrašovec in profesor Janko Orožen iz Celja.

* **Kongres mest v Zagrebu,** ki je trajal več dni in katerega se je udeležilo 76 jugoslovenskih mest, je v nedeljo končal svoje delo. Iz Slovenije so bila zastopana štiri mesta. Resolucija, ki je bila sprejeta, poudarja med drugim načelo, da mesta kot samoupravne edinice ne spadajo v oblastno in sresko samoupravo. Sklenilo se je tudi, zahtevati od vlade, naj dovoli za mestne in občinske volitve volilno pravico tudi onim ženskam, ki vodijo samostojno obrt ali ki imajo srednješolsko izobrazbo.

* **Pismo iz Toronta.** Iz Kanade nam pišejo od 28. aprila t. l.: Že dolgo časa se nisem oglasil iz Kanade. Sedaj imamo zopet pomlad, ki smo jo že vsi težko pričakovali. Mislili smo, da nam bo prinisla več zasluzka, pa smo se zelo varali.

Dogaja se baš nasprotno: vedno več delavcev je brez dela. Stanje je prav brezupno in ni upanja, da bi se razmere kmalu predrušile. Vsak dan so delavske posredovalnice nabite polne delavcev, ki iščejo dela, seveda navadno zastonj. Tako minejo dnevi in meseci. Sporočiti moram tudi, da se je rojak Slovenec Ivan Radovič iz Preloke pri Črnomlju precej težko poškodoval in se nahaja sedaj v bolnici. — Viktor Kočevar.

* **Nekdanji slavni avstrijski minister pred sodiščem.** Znani bivši avstroogrski zunanji minister grof Berchtold, ki ima svoj velik delež pri krivdi za svetovno vojno, in njegova žena sta se morala zagovarjati pred kazenskim sodnikom v Budimpešti radi razžaljenja časti. Tožila sta ju grofov tajnik in uradnica iz tajništva, o katerih sta baje grof in grofica raztrosila vesti, da imata ljubavno razmerje. Razprava je zavzela precej smešen značaj, ker je Berchtold odločno vztrajal na tem, da se zagovarja v madžarščini, čeprav jo lomi le za silo. Na vprašanje, kake narodnosti je, je odvrnil: «Nemške in madžarske.» Grof je odločno zanimal svojo krivdo, češ da ni žalil ne tajnika ne uradnice. Ker mu ta dva tega tudi res nista mogla dokazati, je bil oproščen.

* **V Kočevju imajo najcenejši sladkor.** Sladkorni kartel je določil ceno na debelo za Kočevje po 16.10 Din za kg, na drobno pa po 17.50 Din. Večini kočevskih trgovcev se je zdela tacena previsoka in so šli izven Slovenije nakupit sladkor ter so ga postavili na trg v kockah po 15.85 dinarjev. V odgovor na to je kartel določil ceno na 15.35 Din, toda samo za Kočevje, dočim je za Ljubljano 16 Din, za ostale kraje v Sloveniji pa nekaj čez. Tako se sladkorni kartel igra s konzumenti in ima gotovo tudi pri znižani ceni še lep dobiček.

* **Smrtna nesreča pri delu.** V bližini gozda pri Predosljah so te dni nakladali posekane smreke na vozove. Med nakladanjem je neko deblo spolzelo in v loku udarilo 40letnega delavca Jakoba Narobeta s tako silo na tilnik, da je obležal takoj mrtev.

* **Samomor žene zaradi nenadne moževe smrti.** V sokolski dvorani v Mitrovici se je vršilo te dni cepljenje koz. Pri cepljenju je zdravnik dr. Nenadović mahoma prebledel in se mrtev zgrudil na tla. Zadel ga je kap. Ko je pokojnikova žena zvedela za nenadno smrt svojega moža, se je zastrupila z veronalom. Pogreb obeh se je vršil skupno.

* **Nesreča s flobertovko.** V Šiški sta se te dni zvečer igrala s flobertovko slaščičarski vajenec Vilibald Kemeter ter dijak Emerik Pretnar. Kemeter je flobertovko pregledoval, ali je nabasana. Orožje pa se mu je naenkrat sprožilo in kroglica je zadel Pretnarja v roko. Kemeter je moral orožje izročiti stražniku, ranjeni Pretnar pa iskati zdravniške pomoči. Sličnih in hujših nesreč s flobertovko je bilo v Ljubljani že mnogo. Ali smejo dečki imeti to orožje?

* **Strelna užgala poslopje.** Predzadnje nedeljo popoldne je razsajala nad Svetinjami pri Ormožu nevihta. Nenadoma je udarilo v Baumannovo viničarijo in je nastal ogenj. Na srečo so bili ljudje od vseh strani takoj na licu nesreče, da so gasili ter rešili, kar se je dalo rešiti.

* **Požar v Pekrah.** Te dni dopoldne je požar upepelil gospodarsko poslopje železniškega čuvaja na koroški progji med Koroškim kolodvorom in Limbušem. Požar je nastal iz neznanega vzroka.

* **Požar v Budini pri Ptujju** je vpepelil hišo posestnika in gostilničarja Brmeža. Ptujski gasilci, ki so takoj prihiteli na kraj nesreče, so pravočasno preprečili, da ni ogenj uničil še stanovanjskega poslopja, ki je tudi že pričelo goreti.

* **Zdravnika je hotel zadaviti.** Iz Novega mesta poročajo, da je posestnik Matija Cvetan iz

Gornjih Kamenc napadel v ordinacijski sobi zdravnika dr. Gostišo in ga pričel daviti. Iz opasnega položaja je rešil zdravnika novomeški mesar g. Koncilja, ki se je mudil v čakalnici. Cvetana so aretirali orožniki in ga izročili v zapor.

* **Ukradeno kolo se je našlo.** Nedavno je bilo ukradeno g. Krofliču, mesarju v Celju, kolo. Sedaj je našel to ukradeno kolo neki hlapec v gozdu pri Škofji vasi. Kakor se sodi, je kolo ukradel kak mlad fant.

* **Podtaknjen požar.** V Trbonjah nad Muto je nastal pri posestniku Jakobu Uršniku požar, ki je uničil hišo in gospodarsko poslopje. Le s težavo so rešili živino. Domneva se, da je ogenj podtaknila zlobna roka.

* **Ali veste, kje ste solidno postreženi? Razne vrste vezene, ženske in moške nogavice** dobite po solidnih cenah pri Francu Pavlinu, Ljubljana, Gradišče 3. 135

Dopisi.

CERKNICA. Na dan 1. maja smo dobili tudi k nam prvič «Novo Pravdo». Škoda, da ta splošno priljubljeni list ni že prej pričel zahajati k nam. Za začetek smo dobili 23 naročnikov, a upamo, da se bo njih število kmalu pomnožilo in bo ta nositelj svetlobe prišel v najčrnejši kotiček. Novic ni pri nas zaenkrat nobenih, le to naj bi povedal, da je pred kratkim zažarela električna luč največjega notranjskega trga. Kakor smo slišali, priredi 19. junija podružnica Narodno-strokovne zveze iz Logatca izlet v Cerknico k jezeru in se vrši obenem v Cerknici v gostilni g. Josipa Meleta velika vrtna veselica. Če nam bo o prireditvi kaj več znanega, bomo seve poročali. Naj bo za prvič dovolj iz našega kraja.

STARI TRG. Starotržani pri Rakeku se prvič oglašamo v «Novo Pravdo». Da ne boste mislili, da nas ni več, se oglašamo z novicami. Pri nas smo pred leti imeli cesto v najlepšem redu, a so vendar tuhtali, kako bi nam zgradili železnico. Prelepo misel so potem bogsigavedi iz katerih razlogov opustili. Sedanja cesta Rakek—Prezid pa je taka, da se ne splača več misliti na železnico, temveč prav resno mislimo na parnik. Cesta ima že prav čedno in globoko strugo, v kateri je ob dežju toliko vode, da vozovi in celo težak avto prav lahko plavajo, odnosno plujejo. In ta struga nam daje sedaj misliti, če se ne bi dalo napeljati potrebno količino vode in pričeti s parniškim prometom. To bi potem naš kraj zaslovel, ako bi se nam ta načrt uresničil in bi na progji Rakek—Prezid vozili lepi in udobni parniki. Ja, no, lepi časi se nam obetajo, a o njih pozneje več.

LOGATEC. Prvega maja nas je rano zjutraj zbudila priznana logaška godba. Krasno majsko jutro nas je vabilo v naravo in res je vse, kar je spalo, pohitelo ven. Le ponočnjakom, ki jih pri nas kar mrgoli, ni bilo treba vstajati, ker so že stali, v kolikor so sploh mogli stati. Pri nas delimo ponočnjake v barve in dovolimo ta črnim, da delajo vse, kar se jim poljubi, medtem ko na ostale barve, posebno pa na rdečo in modro posebno pazimo. — Prvega maja smo tudi sem dobili «Novo Pravdo», ki pa je s svojo rdečo barvo bodla marsikoga v oči, in sicer kar brez rogov. Pa se bodo že vsi morali privaditi na naš list in ga potrpežljivo prenašati. Prvega maja smo je dobili toliko, te preklicane «Nove Pravde», da smo jo hoteli vsaj polovico nazaj poslati, a nam je je pri razprodaji že opoldne zmanjkalo. Za prihodnje leto bomo morali naročiti že kakih 150 izvodov, pa se še bojimo, da je bo premalo. Naša logaška kotlina je sicer zelo črna, pa le po njej odmeva «Po celem črnem Logatcu gre glas — le «Nova Pravda» je za nas». In kako tudi ne bi bila, ko pa tako lepo piše. — Naša podružnica priredi 19. junija izlet v Cerknico. To bo fletno. Program je zelo lep, a bomo o njem povedali več v prihodnji številki.

Pogovor o tem in onem.

Napad upornikov na vlak v Mehiki

O strašnem razbojniškem napadu na vlak v Mehiki smo na kratko že poročali. Iz ameriških listov, ki smo jih prejeli te dni in ki prinašajo podrobnejši opis dogodka, povzemamo:

V kraju La Barca v Mehiki je bilo izvršeno 19. aprila zvečer nezaslišano grozodejstvo, ki nima primera v zgodovini mehiških uporniških in roparskih bojev. Okrog 500 protivladnih upornikov, ki so jih vodili katoliški duhovniki Vega, Pedroza in Angulo ter odvetnik Loza, komisar tako zvane Lige za obrambo verske svobode, je napadlo vlak, ki je vozil iz Guadalajare v Mehiko, glavno mesto mehiške republike. Uporniki so razdrli tir, da so ustavili vlak, nakar so začeli z obeh strani streljati v vagon, v katerih se je nahajalo okrog 500 potnikov in vojaška straža 50 mož. Tri ure so vojaki branili vlak in so bili pobiti vsi do zadnjega moža.

Razbojniki so nato s potniki natrpale vagon zaprli, od zunaj polili s petrolejem in zažgali. Bil je strašen prizor. Možje, žene in otroci so skakali skozi okna iz gorečih vozov, toda pobesneli klerikalni tolovaji so jih pobijali s puškimi kopiti. V strašni zmešnjavi je mnogo potnikov ušlo, a okrog 150 do 200 oseb obojega spola, odraslih in otrok, je bilo deloma pobitih, deloma pa so živi zgoreli. Razbojnikov ni ganilo niti pretresljivo plakanje otrok.

Med mrtvimi je bila tudi najstarejša hči bivšega mehiškega predsednika Obregona. Bila je ustreljena, ko je skočila skozi okno gorečega vagona. V celem sta ostala nedotaknjena samo dva vagona, v katerih tudi ni bil nihče ranjen. Tudi od Američanov ni bil nihče ranjen ali ubit.

Oblastva, ki so bila o strašnem dogodku obveščena po nekem potniku, ki je ušel tolovajem, so takoj poslala na lice mesta vojaško pomoč. Ko pa so vojaki prispeli do napadnega vlaka, razbojnikov že ni bilo nikjer več.

General Jaime Carillo, ki je bil takoj po dogodku sam na kraju grozodejstva ter je zaslišal vse priče, je podal mehiškemu predsedniku Callesu obsežno uradno poročilo, v katerem zlasti poudarja, da so klerikalni roparji pod vodstvom duhovnikov polivali s petrolejem vagon in pobijali one, ki so se hoteli rešiti iz vagonov. General je poslal v Yurecuaro 26 ranjencev, od katerih so trije umrli med potjo.

O tem strašnem zločinu poroča vse ameriško časopisje z velikim ogorčenjem. Kristus pač ni nikdar rekel, da se mora borba za katoliško cerkev vršiti s takimi sredstvi, ki jih niso zmožni niti poganski divjaki. S takimi zločini proti svobodomiselnim mehiški vladi si mehiški klerikalci ne bodo priborili simpatij ostalega sveta.

Kje dočakajo ljudje najvišjo starost

Pravijo, da ljudje najdalje žive v toplih pokrajinah, toda dejstva govore drugače. Bolgarija, ki ni tako topla kakor Grčija, ima petkrat toliko po sto let starih prebivalcev. Tudi hladnejša Nemčija jih ima več kakor toplejša Francija. Zanimivo je, da ima Švica, kamor se zatekajo vsi zdravja željni bogatini, samo šest po sto let starih ljudi. V skandinavskih državah je sto let star človek redek pojav, dočim jih ima Španija okoli štiri sto. Ko je Španija nameravala dati pokojnine najstarejšim prebivalcem vsakega kraja, so se uradniki začudili velikemu številu onih, ki so zahtevali pokojnino. V Valenciji so naleteli na zidarja, ki je bil 136 let star.

Posebno zdrava dežela je Irska. Pred par leti je tam umrl neki Stuart, star 120 let. Južna obala Anglije je v zdravstvenem oziru na boljšem glasu kakor severna. Mesto Brighton ima povprečno

vedno tri ali štiri stoletnike. Polotok Portland pa je od cele Anglije najbolj zdrav kraj. Tamošnji zrak je čist, ljudstvo živi preprosto in je zelo zmerno v pijači. Prebivalcev ima 13.000 in povprečna starost na ondotnem pokopališču pokopanih je 81 let. Portlandci so visoko raščeni ljudje in baje potomci Feničanov, ki so se tu prvi naselili pred 2000 leti.

Najzdravejši kraj v Franciji je vasica Aumone. Samo petdeset prebivalcev ima, toda med temi je dvajset takih, ki so stari nad 80 let. Samo en kraj v Evropi je še, ki se lahko meri s to vasjo, in sicer španska vas Cobena. V tej vasi osem let niso imeli nobenega mrliča. Tudi boleznij je bilo tako malo, da je tamošnji zdravnik obupal in se preselil drugam. Tudi mrliški oglednik je odpovedal službo.

Za najzdravejši kraj na svetu smatrajo Denver v Coloradi. Od 365 dni jih je imel lani samo devet brez solnca. Obilje solčnih žarkov in pa suh gorski zrak povzročata, da je to tako silno zdrav kraj. Tu se zdravijo tuberkulozni in drugi bolniki, le oni s srčnimi hibami ne prenesejo tamošnjega podnebja. Nekateri otoki v Pacifiku so posebno zdravi, med vsemi najbolj Pitcairn, na katerem ne poznajo bolezni raka.

Dejstva pokazujejo, da dočakajo ljudje najvišjo starost tam, kjer so doma zmernost, treznost in red, ako podnebje le kolikor toliko odgovarja zdravstvenim zahtevam. Dognano je tudi, da le redek pijanec doseže visoko starost.

Zrtve lepe turške princese

Turški princ Abdul Kadir in njegova lepa žena Medžidija sta bila skupno z ostalo sultanovo rodbino izgnana iz Carigrada ter se naselila v madžarski prestolici Budimpešti. Princ in princesa ne živita baš v lepi slogi in princ napenja vse sile, da bi se žene znebil. Ta ne nasprotuje razporoki, zahteva pa tako veliko odpravnino, da ji je princ ne more odšteti. Tožita se že celo leto in javnost razburjajo od časa do časa nove senzacije iz te bitke, ker sta oba v svojih bojnih sredstvih precej neobzirna.

Mlada in lepa princesa, ki ima plave lase, se je nedavno odločila izdati spomine o dogodkih na dvoru in v haremu zadnjih sultanov. Princesa se je sporazumela z madžarskim pisateljem Persianom, ki ji je poiskal založnika in kateremu je nato dan za dnem narekovala svoje spomine. V tem vsakodnevem občevanju se je Persian zaljubil v princeso. Ta je sicer odklanjala njegovo ljubezen, ni pa odklanjala njegovega denarja, ki ga ji je dajal nesrečni zaljubljenec.

To je šlo tako dolgo, dokler ni Persian popolnoma obubožal. Ko ni vedel več, ne kod ne kam, se je zastrupil. Že nezavestnega so prepeljali v bolnico, kjer ga upajo še rešiti. V bolnici ga je tudi obiskala Medžidija, ki ga kljub temu še ni vzljubila.

Persian je že četrta budimpeštanska žrtev lepe princese. Prva žrtev je bil madžarski tajnik princa Kadirja, ki se je smrtno zaljubil v Medžidijo in se radi nje ustrelil. Drugi je bil neki budimpeštanski sportnik, ki si je nakopal radi nje štiri dvoboje in bil v zadnjem težko ranjen, tretji pa neki odvetnik, ki je hotel princeso poročiti, a ga je tudi odklonila. Pravijo, da Persian še ni zadnja žrtev, ker se zbira okrog Medžidije velik krog zaljubljenih možakov, ki si na vse načine prizadevajo doseči naklonjenost trdovratne Turkinje.

★

× Pokvarjenost ameriških otrok. V kraju Chambersburg v Zedinjenih državah se je štiri-letni deček igral z vžigalicami. Ker mu jih je mati vzela, je segel v očetovo miznico, potegnil samokres in sprožil na mater. Strel je zadel mater, ki

je bila takoj mrtva. Ko so dečka vprašali, ali je on usmrtil mater, je mirno pritrdil. — V kraju Wheeling je posestnik Cheeks zjutraj oštel svojega štiriletnega sinčka, ker je prišel k zajtrku v nočni obleki. Ukazal mu je, da se mora takoj obleči. Deček je odšel v svojo sobo. Ukor pa si je vzela menda tako k srcu, da je segel po samokresu in si pognal kroglo v glavo. Domači so čuli strel, našli pa so otroka že mrtvega.

× Obvezno zdravljenje pijancev v Rusiji. Te dni se je vršilo v Leningradu posvetovanje o obveznem zdravljenju alkoholikov. Razprave so se udeležili mnogi odlični zdravniki in pravniki. Sklenjeno je bilo, da bo veljalo obvezno zdravljenje za vse osebe, ki trpe na stalnem alkoholizmu in predstavljajo za družbo socialno nevarnost. Obvezno lečenje bo odredjevalo sodišče na podlagi zdravniškega pregleda. Prof. Ostanokov je izjavil, da bo morala država nastopiti tudi proti takim pijancem, ki ogrožajo svoje rodbine s tem, da ves zaslužek zapijejo. Po njegovem mnenju mora država odrediti nadzorstvo nad pijanci in njihovim premoženjem. Profesor Osipov je naglašal, da bo treba postaviti zatiranje alkoholizma na širšo podlago, kajti mnogi pijanci, ki pridejo iz bolnice, nadaljujejo svoje prejšnje življenje. Mnogi so prišli zaradi pijančevanja že osemkrat pred sodišče, ki jih je poslalo v bolnico, odkoder so odšli, ne da bi se odvadili pijančevanja.

× Najbogatejša angleška nevesta se bo poročila s siromakom. Časopisi poročajo o zaroki najbogatejše angleške neveste Mary Ashleyjeve, hčerke londonskega bankirja Ashleya. Zaroka mlade milijonarke je vzbudila v londonski družbi veliko pozornost. Srečna nevesta bo dobila za doto 10 milijonov funtov šterlingov v gotovini, kar predstavlja v naši vrednosti 2760 milijonov dinarjev. To ogromno premoženje ji je zapustil ded v oporoki. Ženin bogate neveste je kapitan Raid. Med svetovno vojno je bil letalski častnik, po vojni so ga odslovili kot kapitana, na kar je postal osebni tajnik svojega bodočega tasta Ashleya. Bankir Ashley, bivši prometni minister, ni bil zadovoljen, da se je njegova hčerka seznanila z upokojenim kapitanom, ki razen pokojnine nima nobenih dohodkov. Ko je opazil, da dvori tajnik njegovi hčerki, ga je odpustil. Ljubezen med milijonarjevo hčerko in siromašnim tajnikom je trajala štiri leta. Ko je kapitan nastopil svojo službo pri Ashleyu, je bila Mary stara 17 let. Zdaj je izpolnila 21. leto. Takrat je izjavila očetu, da bo počakala na polnoletnost, nakar se bo poročila z Raidom tudi proti njegovi volji. Rečeno, storjeno. Raid je dobil službo pri nekem gradbenem podjetju v Londonu in je bil pri zadnjih volitvah izvoljen za poslanca. Bankir je prosil za posredovanje proti vsiljivemu ženinu celo angleškega prestolonaslednika, ki je bogati nevesti poroko s siromašnim ženinom odsvetoval. Pa tudi to ni pomagalo. Ljubezen je zmagala in v maju se bo vršila poroka.

× Strašna borba z morilecem. Okraj Montmorency v Parizu, kjer ima večina pariških bogatinov svoje vile, je bil v nedeljo pozorišče krvave žaloigre, ki je zahtevala tri žrtve. Neki ključavničar je imel ljubavno razmerje z neko usmiljenko Rdečega križa. Ko pa je usmiljenka izvedela, da je ključavničar oženjen in vrhu tega še oče nedoletnega otroka, je ljubimca odslovila. Zavrženec se je v nedeljo pojavil v stanovanju usmiljenke in jo ustrelil. Morilec je nato pobegnil. Ko sta ga dva detektiva izsledila in skušala aretirati, je enega ustrelil, a drugega smrtno nevarno ranil. Močan oddelek policije je nato obkolil morilčevo bivališče. Morilec pa se ni vdal, marveč je streljal na vsakogar, ki se mu je bližal. Šele po večurni borbi, ko je zločincu pošlo strelivo, ga je policija ukrotila. Ko so zvezanega morilca vodili po ulicah, ga je hotela razjarjena množica ubiti. Policija je morala napeti vse sile, da je ljudsko sodbo preprečila.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Maud seveda ne mara razžaliti gospoda, ki se je po njenem mišljenju ravnokar potegnil zanjo. Plaho vzame šopek ter se z vljudnim priklonom zahvali za pozornost.

Lahke nasmeh zmagoslavja se pokaže na ustnicah pohotnega lahkoživca. Prvi korak je storjen, njegova žrtev ima zaupanje vanj. Sedaj pač ne bo posebno težko, da si pridobi njeno popolno naklonjenost.

Alfredov nasprotnik seveda dobro vidi, da je lepa pevka vzela šopek, ki ga ji je podaril bankir, ter je sedaj seveda uverjen, da je lepa deklica pustolovčeva ljubimka. Ker pa mu ni do tega, da bi se po tem dogodku še dalje prepiral radi deklice, poravna svoj račun ter se na tistem odstrani iz dvorane.

Z neverjetno rafiniranostjo je Alfred skoval načrt, da mu pride v roke njegova nova žrtev. Za enkrat se zadovolji z vlogo tihega opazovalca in čestilca, obrača le skrivaj svoje oči k Maudi ter se sploh prizadeva, da napravi vtis mirnega in spoštovanja vrednega gosta, njegovo obnašanje je pravcati kontrast s precej brezobzirnim, skoro zaničljivim vedenjem drugih gostov. Tudi to je Maud dobro opazila. V dvorani, zakajeni od dima cigaret in smotk, vlada prav živahno in razposajeno vrvenje, in več njenih tovarišic se je odzvalo vabilom lahkoživcev; neženirano so prisedle k njihovim mizam ter ob žvenketanju kozarcev veselo kramljale z gosti. Alfred je v svoje veliko zadoščenje opazil, da se je Maud, ki je ostala na odru, večkrat ozrla vanj. Toda pustolovec je dovolj oprezen, da se dalje prikriva svoje dobro zamišljene namene, ki jih ima s svojo žrtvijo. Predvsem si mora popolnoma pridobiti njeno naklonjenost in zaupanje, potem je igra zanj dobljena.

In nikjer ni žive duše, ki bi ubogo deklico posvarila pred lopovskim zapeljivcem. Tovarišica, ki ji je onega dne, ko je prvič prišla k skušnji, s tako pomenljivimi besedami omenila pogodbo, danes ni prišla. Druge deklice pa so Maud gledale z nekim preziranjem, ker so uvidele, da ji ravnateljica očitno daje prednost pred njimi.

Ko je ura odbila enajst, je dala ravnateljica pevкам znamenje, da odidejo z odra. Igralec na klavir je zaigral še en vesel komad, dočim so pevke med tem odhajale z odra. Pri odhodu z odra se je Maud nehote še enkrat ozrla po dvorani, pri čemer se je njen pogled srečal z Alfredovim, ki se ji je spoštljivo priklonil. Nekoliko zbegana hiti sedaj Maud v sobo za preoblačenje, da čimprej vrže s sebe obleko, ki jo je morala imeti na odru. Hitro obleče svoje preprosto oblačilo, ogrne plašč in hiti v vežo, kjer že čaka nanjo mati.

Takoj nato stopita obe na precej samotno cesto. Tamkaj stoji le nekaj gospodov, ki čakajo na pevke. Z zvedavimi pogledi motre lahkoživci mimohiteči ženski, ki pa se s tako naglico oddaljita, da sploh ne morejo spoznati Maude. Šele ko vidita, da ni nikogar blizu, začneta hoditi počasneje.

«Maud, moj dragi, dobri otrok,» reče mati važno, «danes si prvič pela na odru, kajne?»

«Da,» odvrne hčerka tiho. «Predstavljala sem si stvar težje, vendar pa ni tako hudo kot sem mislila.»

Materi se izvije globok vzdih. Prav nič ji ni všeč, da nastopa njena hčerka v takem ponočnem lokalu ter da se je s pogodbo zavezala za tri mesece. Toda bridka potreba jo je prisilila, da je slednjič le pristala na hčerino prošnjo, ker je uvidela, da za enkrat ni drugega izhoda, da si zasluži vsakdanji kruh.

«Trije meseci bodo kmalu potekli,» prekine mati molk, «in takrat bo Willy brez dvoma že okreval. Potem se bo tudi za tebe dobilo primerno službo, v verjetjeju pač ne boš več nastopala. No, sedaj mi pa še povej, Maud, če so te gostje nadlegovali?»

Maud se tesneje privije k materi.

«Parkrat so me vabili, da naj pridem k mizi na kozarec vina,» odvrne Maud nekam bojazljivo, «toda se nisem nikdar odzvala niti odgovorila. Gospa ravnateljica mi je to nasvetovala. Med gospodi se nahajajo tudi zelo dostojni obiskovalci. Ko je namreč eden gospodov postal neboliko bolj drzen, se je takoj drugi gospod potegnil zame, in sicer s takim poudarkom, da se je vsiljivec kaj kmalu odstranil.»

Mati pazno poslušala hčerino pripovedovanje. Šopka ni Maud omenila z nobeno besedo, postavila ga je v sobi, kjer se je preoblekla, v kozarec z vodo. Toda izkušena mati je vendarle dovolj slišala. Prav nič ji ne ugaja, da je mlad gospod vzel v varstvo njeno lepo hčerko, ker ji pravi slutnja, da se za takim vedenjem le prepogosto skrivajo čisto drugi nameni.

«Maud,» reče resno in vendar nežno, «pred takimi izrazi sočuvstvovanja, kot ga je pokazal dotični mladi gospod, te morem le svariti ter ti priporočati, da ne polagaš nanje prav nobenega pomena. Kaj pogosto je tako vedenje le prav dobro zamišljena krinka, da se pridobi zaupanje nič zlega sluteče ženske. Prav nič bi se ne čudila, če bi ravno ta gospod, ki se je danes zavzel za tebe, pri prvi ugodni priliki stopil pred te s svojo pravo namero. Ne zaupaj nikomur, kajti take varijeteje obiskujejo večinoma le lahkoživci z edinim namenom, da omamijo nedolžne deklice!»

«Nikomur ne verjamem besedice, mati, nikomur, kot edino tebi, in da nisem posebno srečna v svoji novi službi, veš pa itak. Vendar pa se radevolje žrtvujem, kajti mali Willy naj in mora ozdraveti. Potem bom šla zopet z veseljem na delo v tovarno in si izbrisala iz spomina to dobo mojega življenja.»

Mati privije hčerko k sebi in jo vroče poljubi. «Tako je prav, moj dobri otrok, prav nič me ne skrbi, da bi mogla kdaj nasesti mamljivim vabam. Veliko, težko žrtev si doprinesla, Bog te bo zato podpiral in te nikdar zapustil.»

Maud molči. Še vedno ji je v mislih mož, ki je bil docela drugačen kot drugi obiskovalci. Kajpak je Maud dobro opazila, da je tudi z njegovega obraza razbrati sledove divje strasti in pohotnosti. Mati ima docela prav, da so tla, na katera je stopila, vroča, vse sile in moči mora napeti, da ne podleže vabam in skušnjavam.

Jakova pomočnica.

Maggija Burka ni odlašala s svojim sklepom, da pomaga zagonetnemu maščevalcu pri iskanju brezvestnih lopovov. Še tisti dan odide iz hiše na zapadnem obrežju z Billom, ki je bil preoblečen v starikavega, sključenega moža, iskat pustolovca.

Maggija je svoj načrt zasnovala zelo premeteno. Prepričana je bila, da nadaljuje zapeljivce Lize Evans svoj nečasten posel v kakem drugem delu londonskega vlemesta. In ker je bilo domnevati, da si bo lahkoživci, preplašen radi usode, ki je doletela njegovega prijatelja, izbral za svoj nečeden posel kar najbolj oddaljen del predmestja, se Maggija ni dosti pomišljala ter se je podala z Billom v Stratford, vzhodni del londonskega predmestja. Jim pa jima je sledil v kratki razdalji.

Bill je svojo vlogo igral prav izborno. Napravljal je vtis od starosti oslabljenega starčka in je najel dve majhni sobici, v katerih je bival on in Maggija, dočim je Jim, preoblečen v težaka, najel sobo v sosednji hiši. Vsi trije so sedaj pričeli s svojimi poizvedovanji. Maggija je dobila od moža s krinko zelo dalekosežna pooblastila. Vendar ni nikdar ravnala na lastno pest in

po svoji glavi, marveč se je o vsaki zadevi pogovorila z Billom in Jimom, smatrala je oba za sebi enaka. Obadva, drzna in neustrašena tovariša groznega maščevalca, niti z najmanjšo gesto vsiljivosti ali nespozdobno pretinjo nista dala povoda lepi Maggiji, da bi se čutila užaljeno. Saj sta bila v srcu že uverjena, da je lepa deklica bodoča ljubimka njenega gospodarja. Tako sta pač mislila, ne vedoč, da je mož s krinko le enkrat resnično ljubil in da še ljubi.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Banko je odprl.

Miha: «Kje pa je vaš prijatelj, da ga ni več videti?»

Jaka: «Veste, on je odprl banko...»

Miha: «Tako? S čim pa, saj ni imel nikakega premoženja?»

Jaka: «No, seveda, s ponarejenim ključem.»

Nesporazum.

Gospod Marko Hlačon je na potovanju zbolel in brzojavil svoji boljši polovici: «Ležim z angino v postelji. Zato se bom vrnil šele v dveh dneh!»

Gospa Jera Hlačonova je brzojavko slabo razumela in mu je odgovorila: «Vrzi tisto žensko takoj iz postelje in se nemudoma vrni!»

Dajala sta se.

Avguštin Pečka, doma iz Ptuja, se je baš vrnil s Šmarne gore. Prijatelj, ki ga je čakal, ga je hotel malo podražiti, češ: «O, saj vemo, po kaj hodiš na Šmarno goro. Po pameti!»

«Res je, po pamet sem šel. Če bi šel po nemnost, bi ostal kar pri tebi!»

Cepljenje ne pomaga.

V Petelinji vasi so razpravljali o pomenu cepjenja otrok proti kozam. Eni so hvalili, drugi grajali. Končno pa se oglasi priletna ženica: «Jaz pa pravim, da nič ne pomaga. Naše Roze sinček je teden dni potem, ko je bil cepljen, padel s kozolca in je bil takoj mrtev.»

Razlika.

Parček vpraša v gozdu kmetovalca, kako daleč je še do Žabje vasi.

Kmetovalec: «Veste, to ni vseeno. Če ste poročni, boste prišli tja čez pol ure, če pa še niste, boste potrebovali dve uri...»

V nepremišljeni naglici...

Profesor na dekliški šoli je opazil, da so učenke med njegovim predavanjem dremale. Ves razdražen jih je začel oštevati:

«Spite lahko, pri komur hočete, ampak pri meni ne boste spale...»

Pretežko vprašanje.

V šolo je prišel nadzornik in učitelj je stvil učencem vprašanja: «No, Janez, povej, kdo je tvoj oče?»

Janezek molči. Nadzornik vidi, da ne ve odgovora in naroči učitelju: «Dajte dečku kako lažje vprašanje.»

D

SPOMLADANSKE ODPRODAJE

D

O

„DOKO“ čevljev, ki se dobivajo samo v trgovini Iv. Čarman v Prešernovi ulici št. 9, dvorišče, in ki slovijo po vsej Sloveniji kot naj-najlepši, najtrpežnejši in najcenejši izdelek, naj

O

K

ne zamudi nihče!

K

O